

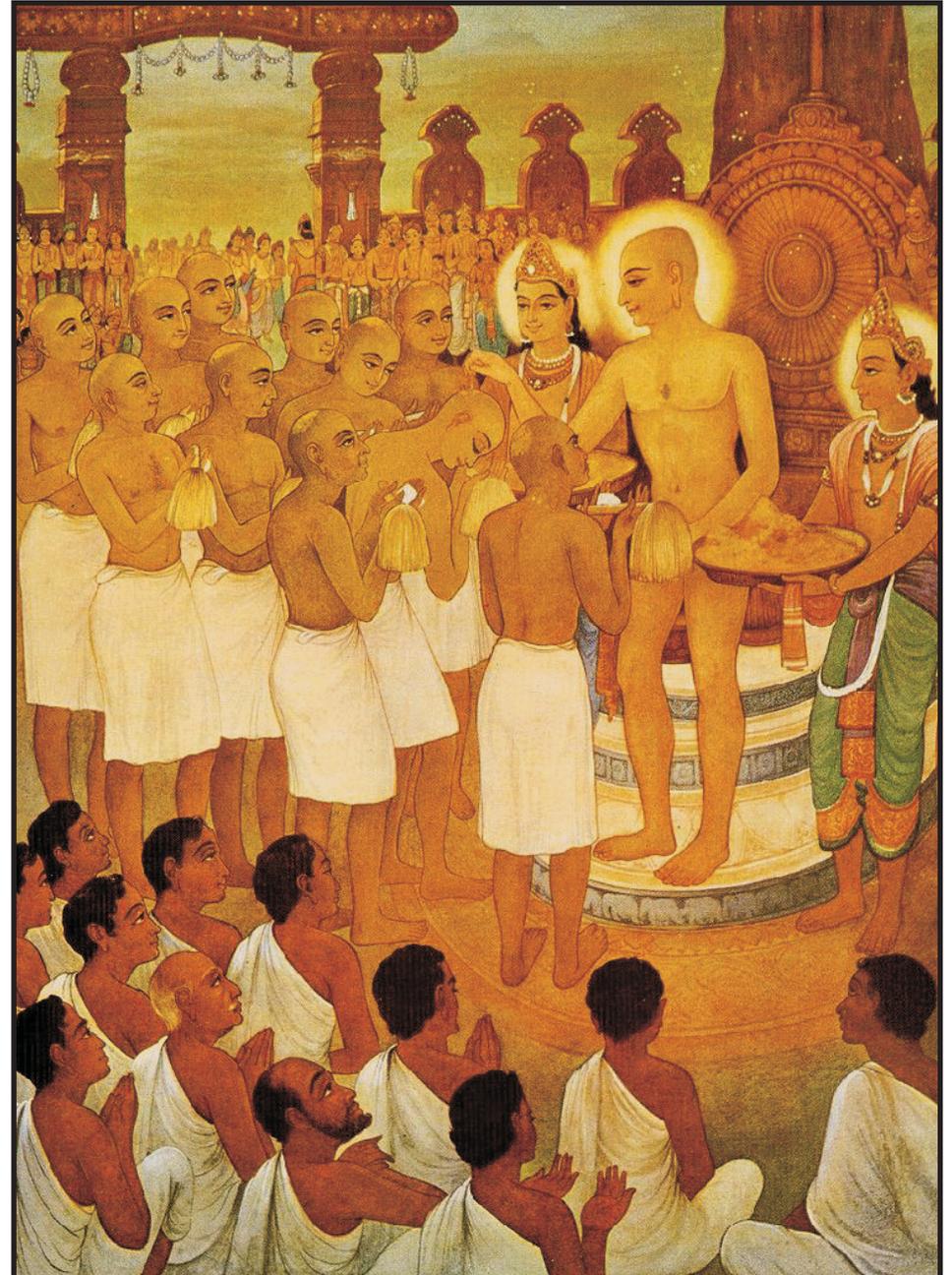
ਗਣਧਰਵਾਦ GANDHARVAD

(ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ 11 ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਧਰਮ ਚਰਚਾ)

ਲੇਖਕ :

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਜੈਨ ਰਵਿੰਦਰ ਜੈਨ, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ

ਗਿਆਰਾਂ ਗਣਧਰਾਂ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

(ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ 11 ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਧਰਮ ਚਰਚਾ)

ਲੇਖਕ :

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਜੈਨ ਰਵਿੰਦਰ ਜੈਨ, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

26ਵੀਂ ਮਹਾਂਵੀਰ ਜਨਮ ਕਲਿਆਣਕ ਸੰਯੋਜਿਕਾ ਸਮਿਤੀ ਪੰਜਾਬ
ਪੁਰਾਣਾ ਬਸ ਸਟੈਂਡ, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ

Please visit : www.jainworld.com

ਬੇਨਤੀ

ਜੈਨ ਤੀਰਥੰਕਰ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਤੀਰਥ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਉਹ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਧਰਮ ਤੀਰਥ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਧੂ, ਸਾਧਵੀ, ਉਪਾਸਿਕਾ, ਉਪਾਸਿਕਾ। ਸਾਧੂ-ਸਾਧਵੀ ਲਈ ਪੰਜ ਮਹਾਂਵਰਤ ਪੰਜ ਸਮਿਤੀ ਤਿੰਨ ਗੁਪਤੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਉਪਾਸਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜ ਅਣੁਵਰਤ, ਸਿੱਖਿਆ, ਵਰਤ, ਦਿਸ਼ਾ ਵਰਤ ਆਦਿ 12 ਵਰਤਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਧੂ-ਸਾਧਵੀ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਣ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਗਣ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਗਣਧਰ, ਸਾਧਵੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਰਤਨੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਹਰ ਤੀਰਥੰਕਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗਣਧਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਸੰਪਦਾ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਤੀਰਥੰਕਰ ਭਗਵਾਨ ਰਿਸ਼ਦੇਵ ਪੁੰਡਰਿਕ ਆਦਿ 84 ਗਣਧਰ ਸਨ। ਅੰਤਿਮ ਤੀਰਥੰਕਰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ 11 ਗਣਧਰ ਸਨ, ਪਰ ਗਣ 9 ਸਨ। ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੇ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸੁਧਰਮਾ ਸਵਾਮੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਗਣਧਰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮੋਕਸ਼ ਪਧਾਰ ਗਏ। ਗਣਧਰ ਗੌਤਮ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਨੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਵੇਂ ਗਣਧਰ ਸੁਧਰਮਾ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਸੰਘ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗਣਧਰ ਸੁਧਰਮਾ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਆਖਰੀ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜੰਬੂ ਸਵਾਮੀ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤਾ। ਜੋ ਅੰਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ 11 ਗਣਧਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਦੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਵਰਕਵ ਹੈ। 11 ਗਣਧਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ 4400 ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਦੇ ਕੋਲ ਧਰਮ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਛਿਪੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਸਮਾਧਾਨ ਪਾ ਕੇ 4400 ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀਖਿਅਤ ਹੋ ਗਏ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਸਾਡੀ ਗੁਰੁਣੀ ਉਪਪ੍ਰਵਰਤਨੀ ਸਾਧਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਧਾ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਨੋਦ ਦਰਿਆਪੁਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੈਨ ਵਰਲਡ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਐਟਲਾਂਟਾ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਵੈਬ ਜੈਨ ਵਰਲਡ ਵਿਚ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਂਗ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਨੋਦ ਜੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਸੁਝਵਾਨ ਪਾਠਕ ਸਾਨੂੰ ਖਿਮਾ ਕਰਨਗੇ।

ਮਿਤੀ : 10-11-2014

ਸਥਾਨ : ਜੈਨ ਭਵਨ, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ

ਸੁਭਚਿੰਤਕ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਜੈਨ, ਰਵਿੰਦਰ ਜੈਨ

ਗਣਧਰ ਵਾਦ

ਜੈਨ ਸ਼੍ਰਮਣ ਪ੍ਰੰਧਰਾਂ ਵਿਚ ਗਣਧਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹਤਵ ਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਤੀਰਥੰਕਰ ਭਗਵਾਨ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਸਾਧੂ, ਸਾਧਵੀ, ਸ਼੍ਰਾਵਿਕ-ਸ਼੍ਰਾਵਿਕਾ ਰੂਪੀ ਤੀਰਥ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੀਰਥੰਕਰ ਭਗਵਾਨ ਆਪਣੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਹੀ ਗਣਧਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਾਧੂ ਦੇ ਗਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਗਵਾਨ ਰਿਸ਼ਵ ਦੇਵ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਤੱਕ ਹਰ ਤੀਰਥੰਕਰ ਸਮੇਂ ਗਣਧਰਾਂ ਤੇ ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰਮੁਖਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਪਰਸਤੁਤ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਗਿਆਰਾ ਗਣਧਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਆਧਾਰ ਜਨ ਆਗਮ ਅਤੇ ਭਾਅਦ ਵਿਚ ਰਚੇ ਅਚਾਰਿਆ ਦਾ ਗਰੰਥ ਹਨ।

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਉਪਦੇਸ਼

ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਲਾ ਤੇ ਰਾਜਾ ਸਿਧਾਰਥ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਖਤਰੀ ਕੁੰਡ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨਿਰਗੁੰਥ ਗਿਆਤ ਪੁੱਤਰ ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਸਵਾਮੀ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਤੀਰਥੰਕਰ ਸਨ ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਖੱਤਰੀ ਕੁੰਡ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਆਪ ਨੂੰ 12 1/2 ਸਾਲ ਦੀ ਕਠਰ ਸਾਧਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੇਵਲਯ ਗਿਆਨ ਸ਼ੁਕਲਾ ਦਸ਼ਮੀ ਨੂੰ ਜੰਭੀਆ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਰਿਜੂ ਬਾਲਿਕਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਆਪ ਸਿਆਮ ਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਗੋਦੋਹੀਕਾ ਆਸਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪਹਿਰ ਸੀ, ਦੋ ਦਿਨਾ ਦਾ ਨਿਰਜਲ ਵਰਤ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦੇ ਆਪਜੀ ਸ਼ਪਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੇ ਚਤਕੇ ਸ਼ੁਕਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਚਰਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਮੋਹਨੀਆ, ਗਿਆਨਾ ਵਰਨ, ਦਰਸ਼ਨਾ ਵਰਨ, ਅਤੇ ਅੰਤਰਾਏ ਘਾਤੀ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਸ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈਆਂ,

ਵਰਤਮਾਨ ਸਰਵਗ, ਸਰਬਦਰਸ਼ੀ ਅਰਿੰਹਤ ਹੋ ਗਏ। ਦੇਵਤਿਆ ਨੇ ਆ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਚੋਥਾ ਕੇਵਲਯ ਗਿਆਨ ਮਹੋਤਸਵ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਇਆ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਉਮਰ 42 1/2 ਸਾਲ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸਨ। ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਦੇਵਤਿਆ ਨੇ ਸਮੋਸਰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਜੈਨ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਹ ਅਚੰਬਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੀਰਥੰਕਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਧਰਮ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਤ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ। ਫੇਰ ਆਪ ਲੰਬਾ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਪਾਵਾ ਨਗਰੀ ਦੇ ਮਹਾਸੇਨ ਬਾਗ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ। ਸਵਰਗਾਂ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਸਭਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵਰਗਾ ਵਿਮਾਨਾ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਾਵਾ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਸੋਮਿਲ ਸੀ ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਹਾਯੱਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪਡਿੰਤ ਵਿਦਵਾਨਾ ਵਿਚ ਇੰਦਰਭੂਤੀ, ਅਗਨੀਭੂਤੀ, ਵਾਯੂਭੂਤੀ, ਚੰਦਾ ਵਿਦਿਆਵਾ ਦੇ ਜਾਨਕਾਰ ਸਨ। ਹਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ 500-500 ਚੇਲੇ ਸਨ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਸੱਕੇ ਭਰਾ ਗੋਬਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੋਤਮ ਗੋਤਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ। ਵਿਅਕਤ ਸਧਰਮਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾ ਕੰਲਾਕ ਸਨਿਵਸ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ। ਵਿਅਕਤ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਸੁਧਰਮਾ ਅਗਨੀਵਨਯਨ ਗੋਤਰ ਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ 500-500 ਚੇਲੇ ਸਨ। ਮੰਡਿਤ ਤੇ ਮੋਰਿਆ ਸਨੀਵੇਸ਼ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਮੰਡਿਤ ਵਾਸਿਸ਼ੁਟ ਅਤੇ ਮੋਰਿਆ ਪੁੱਤਰ ਕਸਯਪ ਗੋਤਰ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਨਤੀ 350-350 ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਗੋਤਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਅਕਪਿਤ, ਅਚੱਲ ਭਰਾਤਾ, ਮੇਤਾਰਿਆ ਪ੍ਰਭਾਸ ਵਿਦਵਾਨਾ ਸਨ। ਅੰਕ ਪਿਤਾ ਮਿਥਿਲਾ ਦੇ ਗੋਤਮ ਗਤਰ ਵਾਲੇ ਅਚਲ ਭਰਾਤਾ ਕੋਸਲ ਦੇ ਰੋਹਿਤ ਗੋਤਰ ਵਾਲ, ਮੇਤਾਰਿਆ ਤੇਗਿਕਾ ਦਾ ਕੋਡਾਨਿਆ ਗੋਤਰ ਵਾਲੇ, ਪ੍ਰਭਾਸ ਰਾਜਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਕੋਡਾਨਿਆ ਗੋਤਰ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

ਜਦ ਦੇਵ ਵਿਮਾਨ ਯੱਗ ਮੰਡਪ ਤੋਂ ਗੁਜਰੇ, ਤਾਂ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਆਦਿ ਸਭ ਵਿਦਵਾਨ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਵੇਖੋ ਯੱਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਦੇਵਤੇ ਧਰਤੀ

ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ । ਪਰ ਉਨਾਂ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਰਹੀ ਜਦ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਯਗ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ । ਇਹੋ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਗੋਤਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕੀ ਇਹ ਦੇਵਤਾ ਯਗ ਸਥਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਹ ਕੇਹੜੀ ਜਗਾ ਹੈ, ਜੋ ਯੱਗ ਵੇਦੀ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ।

ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਖਤਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਰਧਮਾਨ ਆਏ ਹਨ । ਦੇਵਤਾ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਉਹ ਸੋਚਨ ਲੱਗੇ ਜਰੂਰ ਕੋਈ ਇੰਦਰ ਜਾਲੀਆਂ ਇਸ ਯੱਗ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਆਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਰਥ ਕਰਕੇ, ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਗਿਆਨ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਾਰ ਗਿਆ ਮੈਂ ਉਨਾਂ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗਾਂ, ਜੇ ਮੈਂ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾਂ ।

ਇੰਦਰਭੂਤੀ, ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਸਮੇਸਰਨ ਦੇ ਜਿਓ-ਜਿਓ ਕਰੀਬ ਆਉਣ ਲਗੇ ਤਿਓ-ਤਿਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਪ੍ਰਤਿ ਭਗਤੀ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਗੋਤਮ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਕੋਲ ਆਏ, ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਆ ਗਏ"

ਆਪਣਾ ਨਾਂਉ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਫੇਰ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੇ ਇਸ ਇੰਦਰ ਜਾਲੀਏ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਗੋਤਮ ! ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕਾ ਹੈ, ਕਿ ਜੋ ਆਤਮਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਸਾਫ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਆਤਮਾ ਵਰਨ, ਗੰਧ, ਰਸ, ਸਪਰਸ ਲਿੰਗ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ । ਅਜਿਹਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕੋਈ ਨਹੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਿਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ । ਪਰ ਤੇਰਾ ਇਹ ਗਿਆਨ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਜਦ ਜੀਵ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਜੀਵ ਸੱਪਸ਼ਟ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾਂ, ਮੈਂ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਆਦਿ ਤਿੰਨੋਂ ਕਾਲਾਂ ਦੇ ਭਿੰਨ ਕੰਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ ਇਸੇ ਮੈਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ ਜਾ ਨਹੀ ਦਾ ਸ਼ਕ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਕ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਲਈ ਕੇਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਕ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਆਦਿ ਵਿਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਗੁਣ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਜੀਵ ਦੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਨ, ਸੋ ਜੀਵ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਘੜੇ ਰੂਪ ਆਦਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਣ ਹਨ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਆਦਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਣ ਹਨ । ਆਤਮਾ ਵੱਖ ਚੇਤਨ ਤੱਤ ਹੈ ਸ਼ਰੀਰ ਜੜ ਹੈ ।

ਫਿਰ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਹ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੱਨ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਸੇਹ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸੱਤਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਹੈ ? ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੂਸਰਿਆ" ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਾ ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਦੂਸਰੀਆ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨਵਾਨ ਜੀਵ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਉਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਵਿਚ ਲਗਨ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਜੀਵ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੀ ਕਈ ਰੂਪ ਹਨ ਜੰਤੂ, ਪ੍ਰਾਣ, ਸੱਤਾ ਤੇ ਆਤਮਾ । ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਰੂਪ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਢਾਂਚਾ ਹੈ । ਸਰਵਗ ਤੀਰਥਕੰਠਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੰਕਾ ਤੇ ਰਾਗ ਦਵੇਸ਼ ਰਹਿਤ ਹੋਂਦੇ ਹਨ । ਇੰਦਰੀਆ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਆਤਮਾ ਹੈ ।

- 1 ਪੰਜ ਇੰਦਰੀਆ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਚ ਕਾਰਣ ਹਨ ਉਨਾਂ ਸਵਾਮੀ ਘੁਮਾਰ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਨਾਂ ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜੀਵ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਲੱਛਣ ਹੈ । ਸੰਸਾਰੀ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੇਦ ਹਨ ।
- 2 ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਕਿਉਂ ਕਿ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਘੜੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ । ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਆਕਾਰ ਨੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਲਦ। ਇਸ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਆਤਮਾ ਹੈ ।
- 3 ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਆਪਸੀ ਲੈਣ ਦੇਣ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੰਡਾਸੀ ਤੇ ਲੋਟੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਅਤੇ ਲੁਹਾਰ ਅਦਾਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਤਮਾ ਹੈ ।
- 4 ਦੇਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੋਗਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭੋਜਨ ਖੱਪੜੇ ਦਾ ਭੋਗਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੇਹ ਦਾ ਭੋਗਤਾ ਹੈ ਉਹ ਆਤਮਾ ਹੈ ।

5 ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਲਿਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸ਼ਰੀਰ ਆਦਿ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਵਾਮੀ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਆਤਮਾ ਹੈ ।

ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਇੰਝ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ, ਨਰਕ, ਸਵਰਗ, ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਯੋਨੀਆਂ ਵਿਕਾਰ ਹਨ । ਪ੍ਰਤਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰ ਆਦਮੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਆਤਮਾ ਇਕ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੋਵੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਆਕਾਰ ਸ਼ਰੀਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਆਤਮਾ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਆਤਮਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਿਤ ਹੈ ਪਰ ਮੁਕਤ ਆਤਮਾ ਅਨਿਤ ਹੈ । ਨਾਸਤਿਕ ਜੋ ਕੋਈ ਲੋਕ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜ ਮਹਾਭੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ ਪੰਜ ਮਹਾਭੂਤ ਖਤਮ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਨਹੀਂ । ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਏ ਜਿਸਮ ਵਿਚ ਪੰਜ ਭੂਤ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਿਆਨ ਆਦਿ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਹੇ ਗੋਤਮ ! ਮੈਂ ਆਤਮਾ ਸਬੰਧੀ ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਗੋਤਮ ਗਣਧਰ ਦਾ ਸ਼ਕ ਦੂਰ ਕੀਤਾ । ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਗੋਤਮ ਆਪਣੇ 500 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਲਿਆ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ।

ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਗੋਤਮ ਦਾ ਇਕ ਖੱਤਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬਣਨ ਦੀ ਖਬਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵੈਦਿਕ ਜਗਤ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ । ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾ ਕਿ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਣਨ ਲਈ ਜਾਤਪਾਤ, ਵੇਦ, ਯੱਗ, ਵਰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਪ੍ਰਪੰਚਾ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਨੀਆਂ ਖੋਖਲੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ।

ਪਾਵਾ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਮਾਜ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨਾਲ ਸਾਸਤਰਾ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਗੋਤਮ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਚੰਗੁਲ ਵਿਚੋਂ ਕਢਣ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਕੀਤਾ ।

ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਦੇ ਦੁਸਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅੱਗਨੀਭੂਤੀ ਗੋਤਮ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ।

ਸ੍ਰੀ ਅਗਨੀਭੂਤੀ ਜੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਅਗਨੀਭੂਤੀ ਗੋਤਮ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਮੰਡਲ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਜਾ । ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਹਾ " ਹੇ ਅਗਨੀਭੂਤੀ ! ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਰਮ ਵਾਰੇ ਸ਼ਕ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮ ਪ੍ਰਤਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ । ਪਰ ਤੇਰੀ ਇਹ ਸੰਕਾ ਨਿਰਮੁਲ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਖ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਅਨੁਮਨ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ । ਸੁੱਖ ਤੇ ਦੁੱਖ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਤਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ । ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਜਿਵੇਂ ਉਗਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬੀਜ ਹੈ । ਉਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਰਮ ਕਰਨ ਹੈ ?

ਅਗਨੀਭੂਤੀ ਦੇ ਸੰਕਾਂ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਿਖਾਈ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਨਾਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਣ ਨੂੰ ਮਨਣ ਦੀ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ? ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਨ ਪਦਾਰਥ ਸੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ਸੱਪ ਜ਼ਹਿਰ ਦੁੱਖ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਦੁਸਰੇ ਨਾਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਣਾਂ ਨੂੰ ਮਨਣ ਦੀ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ।

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਅਗਨੀਭੂਤੀ ਦੀ ਸੰਕਾਂ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ "ਵੇਖਨ ਕਾਰਣ ਵਿਅਭਚਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਅਦਿਖ ਕਾਰਨ ਕਾਰਣ ਮੰਨਣਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਰੂਪ ਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸੰਬਧ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਇਸ ਦਾ ਜੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਉਹੀ ਕਰਮ ਹੈ ।

ਦਾਨ ਆਦਿ ਜੋ ਵੀ ਕ੍ਰਿਆ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕੰਮ ਚੇਤਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦਾਨ ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਜੋ ਫਲ ਹੈ ਉਹ ਕਰਮ ਹੈ ।

ਅਗਨੀਭੂਤੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਤੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ "ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਫਲ ਅਨਾਜ ਹੈ । ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾਨ ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਫਲ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਤੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਨ ਲਈ ਜਾਵੇਂ । ਇਸ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਫਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਫਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ? ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ" ਅਗਨੀਭੂਤੀ ! ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਨਦਾ ਕਿ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਤੀ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਚੇਤਨਾ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵੀ

ਫਲ ਮਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹੋ ਫਲ ਕਰਮ ਫਲ ਹੈ ਇਸ ਕਰਮ ਦੇ ਕਾਰਜਰੂਪ ਤੋਂ ਸੁਖ ਦੁਖ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ ਸਾਡੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਕਰਮ ਨੂੰ ਮੁਰਤ ਮਨਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਰਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਘੜਾ ਮੁਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਮੁਰਤ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਮ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਆਦਿ ਕੰਮ ਮੁਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੰਮ ਮੁਰਤ ਹੀ ਹੈ ਮੁਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

1. ਕਰਮ ਮੁਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬਧ ਹੋਣ ਤੇ ਸੁਖ ਦੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭਜਨ। ਜੇ ਅਮੁਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬਧ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਸੁਖ ਦੁਖ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
2. ਕਰਮ ਮੁਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬਧ ਹੋਣ ਤੇ ਵੇਦਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਗਨੀ
3. ਕਰਮ ਮੁਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਘੜਾ ਤੇਲ ਆਦਿ ਬਾਹਰਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਲੇਪ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਘੜਾ ਚਿਕਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਮ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਕੜਦੇ ਹਨ।
4. ਕਰਮ ਮੁਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਤਮਾ ਹੈ ਤੇ ਅਲਗ ਸੁਭਾਵਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦੁੱਧ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਰਮ ਮੁਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮੁਰਤ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸੰਬਧ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਘੜਾ ਮੁਰਤ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਸੰਬਧ ਅਮੁਰਤ ਅਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂਰਤ ਕਰਮ ਦਾ ਅਮੁਰਤ ਕਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬਧ ਹੁੰਦਾ ਅਕਾਸ਼ ਸਾਰੇ ਕਰਤੱਬਾ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਥੂਲ ਸ਼ਰੀਰ ਮੁਰਤ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਸੰਬਧ ਪ੍ਰਤਖ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਜਨਮ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਜਨਮ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਜੀਵ ਦਾ ਕਾਰਮਣ ਸ਼ਰੀਰ ਨਾਲ ਸੰਬਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਵਾ ਸ਼ਰੀਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਫੇਰ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੁਰਤ ਨਾਲ ਅਮੁਰਤ ਤੇ ਕਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਵਿਗਿਆਨ ਆਦਿ ਅਮੁਰਤ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਰਾਬ ਜ਼ਹਿਰ ਆਦਿ ਮੁਰਤ ਵਸਤਾਂ ਉਸ ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਘੀ, ਦੁੱਧ ਆਦਿ ਭੋਜਨ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਉਪਕਾਰ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰੀ ਆਤਮਾ ਦਰਅਸਲ ਏਕਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮੁਰਤ ਨਹੀਂ। ਜੀਵ ਤੇ ਕਰਮ ਦਾ ਅਨਾਦਿ ਕਾਲ ਦਾ ਸੰਬਧ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਰਤ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਮੁਰਤ ਆਤਮਾ ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਫਾਇਦਾ ਸਵਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਸੀ ਮੇਲ ਕਾਰਜ ਕਾਰਣ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਬੀਜ ਅੰਕੁਰ ਤੇ ਅੰਕੁਰ ਤੋਂ ਬੀਜ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਹੈ। ਇਹ ਬੀਜ ਅੰਕੁਰ ਦਾ ਸੰਬਧ ਅਨਾਦਿ ਹੈ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਕਰਮ ਅਤੇ ਕਰਮ ਤੋਂ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੇਹ ਤੇ ਕਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਰਾ ਅਨਾਦਿ ਹੈ।

ਅਗਨੀਭੂਤੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗਲ ਸੁਣ ਕੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ "ਜੇ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬਚਿਤੱਰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮਨ ਕਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ?"

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ "ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਮਨ ਕੇ, ਖਾਲੀ ਸੁਧ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਬਚਿਤੱਰਤਾ ਦਾ ਕਰਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਨਣ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਪੁਰਨ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਸਗਤ ਹੋ ਜਾਨ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਧ ਜੀਵ ਜਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਰਮ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਥੇ ਸ਼ਰੀਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਘਮਾਰ ਡੰਡੇ ਆਦਿ ਉਪਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਘੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਰਾਹੀਂ ਕਰਮ ਆਦਿ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਮੁਰਤ ਮੁਰਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਚੋਸਟਾ ਰਹਿਤ, ਅਮੁਰਤ ਆਦਿ ਕਾਰਣ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਕਰਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਸ਼ਪਟੀਕਰਨ ਤੇ ਅਗਨੀਭੂਤੀ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਸ਼ਿਸ਼ ਬਨ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਯੂਭੂਤੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਇੰਦਰਭੂਤੀ ਤੇ ਅਗਨੀਭੂਤੀ ਦੇ ਮੁਨੀ ਬਨਣ ਦੀ ਖਬਰ ਵਾਯੂਭੂਤੀ ਨੂੰ ਲਗੀ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਹੇ

ਵਾਯੂਭੂਤੀ ! ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਕ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਇੱਕ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅੱਲਗ ਅੱਲਗ । ਤੁਸੀਂ ਵੇਦ ਵਾਕਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀਆ ।

ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਪਾਣੀ, ਅਗਨੀ, ਤੇ ਹਵਾ ਇਹ ਚਾਰ ਤਤਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕਠ ਚੇਤਨਾ ਉਤਪਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅੱਲਗ ਅੱਲਗ ਵਸਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕਠ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਾਰ ਤਤਵਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚੇਤਨਾ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ । ਜਿਵੇਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਇੱਕਠ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਤੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭੂਤਾ ਦੇ ਇੱਕਠ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਉਤਪਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਤੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਚੇਤਨਾ, ਚਾਰ ਮਹਾਭੂਤਾ ਦੇ ਇੱਕਠ ਦਾ ਧਰਮ ਹੋ ਅਤੇ ਭੂਤ ਰੂਪ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਰੂਪ ਆਤਮਾ ਇਕ ਹੈ । ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਾਯੂਭੂਤੀ ਗੋਤਮ ਦੇ ਸ਼ਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਹੇ ਵਾਯੂਭੂਤੀ ! ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਚੇਤਨਾ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਮਹਾਭੂਤਾ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਰੇਤ ਵਿਚ ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਤੇਲ ਤਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੱਲ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੀ ਸੱਤਾ ਹੈ । ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਸੱਚੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਹਰ ਕਣ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਜਾਂ ਜਿਆਦਾ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕਠ ਤੋਂ ਵੀ ਉਤਪਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

"ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਭੂਤਾ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਚਾਰ ਮਹਾਭੂਤਾ ਦੇ ਇੱਕਠ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਅਜੇਹਾ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਕਿ ਹਰਜ ਹੈ ? ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹਰ ਅੰਗ ਵਿਚ, ਜਿਵੇਂ ਧਾਤਕੀ ਪੁਸਪ ਗੁੜ, ਦਾਖ, ਗਨੇ ਦਾ ਰਸ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਰ ਭੂਤ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਭੂਤਾ ਦੇ ਇੱਕਠ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਉਤਪਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਹਰਜ ਹੈ ! ਜੇ ਭੂਤਾ ਵਿਚੋਂ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਅੰਗ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨਸ਼ਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਧਾਤਕੀ ਫਲ ਆਦਿ

ਕਾਰਣ ਹੈ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਾਖ ਪੱਥਰ ਆਦਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤੂ ਨਸ਼ਾ ਬਨ ਜਾਵੇਗੀ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕਠ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਆਮ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ । ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਅੰਗ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਭੂਤ ਜਾਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਭਿਨ ਸਵਰੂਪ ਕਿਸੇ ਤਤਵਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਇੰਦਰੀਆਂ ਜਾਂ ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਪੰਜ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਝਾਂਕਨ ਵਾਲਾ ਦੇਵਦਤ ਦਾ ਧਰਮ ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਂ ਤਾਕੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੇਖਨ ਨਾਲ ਵਸਤੂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੰਜ ਇੰਦਰੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਯਾਦ ਰੱਖਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅੱਲਗ ਤਤਵਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹਿਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਤਵ ਦਾ ਨਾਂ ਆਤਮ, ਜੀਵ ਜਾਂ ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹਿਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅਲਗ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹੋ ਆਤਮਾ ਹੈ ।

ਦੂਸਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਇਹ ਹੈ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਆਤਮਾ ਅਲਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਦਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਪਦਾਰਥ ਹੋਰ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਰੋਸ਼ਨਦਾਰ ਵਿਚੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਘਰ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇਵਦਤ ਦੂਸਰੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਰ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਵਸਤੂ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਇਕ ਇੰਦਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਕਾਰ ਦੂਸਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਮਲੀ ਤੇ ਨਿੰਬੂ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਲ ਵਿਕਾਰ ਜੀਭ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਆਤਮਾ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਲਗ ਹੈ ।

ਤੀਸਰਾ ਜੀਵ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਪੰਜ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਣ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਤਤਵ ਆਤਮਾ ਹੈ ।

ਆਤਮਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਅਲਗ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਨਾਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਗਲਤ ਹੈ । ਪੁਨਰਜਨਮ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਨ ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ । "ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਬਚਪਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ

ਨਾਸ਼ ਨਹੀ ਮਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਯਾਤਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦੀ ਯਾਦ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਨਹੀ ਮਨ ਸਕਦੇ ।

ਕਈ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਤਮਾ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂ ਜਾਂਦੇ ਵਿਖਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀ ਦਿੰਦੀ । ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਅਮੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੋ ਕਾਰਮਣ ਸ਼ਰੀਰ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖਮ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ । ਗਿਆਨ ਉਤਪਤਿ ਜੋ ਅਮੂਰਤ ਰੂਪ ਹੈ ਉਹ ਨਿਤ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਆਤਮਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਵਾਯੂਭੂਤੀ ਦੇ ਸ਼ਕ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ 500 ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਲ ਦੀਖੀਅਤ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਅਕਤ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਵਾਯੂਭੂਤੀ ਦੇ ਸ ਯੂਬ ਨਜ ਾਣਬ ਅਦੀ ਵਅਕਤਬ ਾਹਮਣਅ ਘਣੇ ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਆਈਆ । ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਦੇ ਹੀ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਹੇ ਵਿਅਕਤ । ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭੂਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਕਾ ਹੈ, ਕਿ ਭੂਤ ਹਨ ਜਾ ਨਹੀ । ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਦ ਦੇ ਅਰਥ ਠੀਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ । ਤੁਹਾਡੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਭੂਤਾ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਜੀਵ, ਪੁੰਨ, ਪਾਪ ਆਦਿ ਪ੍ਰਤਖ ਪਦਾਰਥ ਮਾਇਆ ਹਨ । ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਸੁੰਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਲੀਕਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਜੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁੰਨ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਕ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ! ਜੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁੰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਪਨ-ਅਸੁਪਨ, ਸੱਚ ਝੂਠ, ਗੰਧਰਵ ਨਗਰ- ਪਾਟਲੀਪੁਤਰ, ਮੁੱਖ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਕੌਮ ਤੇ ਕਾਰਣ, ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵਾਕ, ਆਪਣਾ ਪਖ ਤੇ ਪਰਾਇਆ ਪਖ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ । ਜਿਵੇਂ ਦਰੱਖਤ ਆਖਣ ਤਾਂ ਅੰਬ, ਜਾਮੂਨ, ਨਿਬੁੰ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਦਰੱਖਤ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਸਭ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਇਕਲਾ ਅੰਬ ਆਖਣ ਤੇ ਅੰਬ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲੇਗਾਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਪਾਣੀ, ਅੱਗ ਆਗਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੂਤਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

ਹਵਾ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ

ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਤੇ ਅਨੂਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਛੋਹ ਆਦਿ ਗੁਣਾ ਦੇ ਕੋਈ ਤਾਂ ਭੋਜਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਛੋਹ ਆਦਿ ਗੁਣਾ ਦਾ ਜੋ ਗੁਣੀ ਹੈ ਉਹ ਹਵਾ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਪਾਣੀ, ਅੱਗ, ਹਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲੇ ਹਨ ! ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਆਸਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਹੈ ।

ਜਦ ਤਕ ਕਿਸੇ ਅਸਤਰ ਸਸਤਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੱਕ ਇਹ ਭੁਤ ਚੇਤਨ ਹਨ । ਸ਼ਰੀਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਅਮੂਰਤ ਹੈ ਇਹ ਜੀਵ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਨਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਜਨਮ, ਬੁਢਾਪਾ, ਮਹਲ, ਭੋਜਨ, ਰੋਗ, ਇਲਾਜ ਦੇ ਲੱਛਣ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਾਣੀ ਵੀ ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਭੂਮੀ ਖੋਦਦੇ ਪਾਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਇਹ ਜਿਵੇਂ ਗਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਸਿਧੀ ਚਲਦੀ ਹੈ । ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਵਾ ਵੀ ਜੀਵ ਹੈ ਅੱਗ ਵੀ ਜੀਵ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਭੋਜਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਵਿਕਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਲਕੜੀ ਦਾ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰ ਤੇ ਵਾਧਾ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮੁਨੀ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਹਿੰਸਾ ਅਸੁਭ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕਿ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸੁਭ ਅਸੁਭ ਭਾਵ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿਆ । ਸੋ ਪੰਜ ਮਹਾਂਭੂਤ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰੇ ਸੰਕਾ ਨਿਰਮੂਲ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਅਕਤ ਸਵਾਮੀ ਆਪਣੇ 500 ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਧੂ ਬਣ ਗਿਆ ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਧਰਮਾ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਵਿਅਕਤ ਸਵਾਮੀ ਦੇ ਦੀਖਿਅਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਧਰਮਾ ਸਵਾਮੀ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਆਏ । ਸੁਧਰਮਾ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਸੁਧਰਮਾ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਮਰਕੇ ਵੀ ਅੱਗਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨੀ । ਤੁਸੀ ਵੈਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਂ ਦੀ ਸੰਕਾ ਦੂਰ ਕਰਾਂਗਾਂ ।

ਕੰਮ ਤੇ ਕਾਰਣ ਇਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਪਕਾ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ

ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੋਂ ਬੀਜਣ ਤੇ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਹ ਉਗ ਆਉਣੀ ਹੈ। ਭਿਨ-ਭਿਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਰੱਵਾ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਬਨਸਪਤੀ ਬ੍ਰਿਖ ਆਯੂਰਵੇਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹਿਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਤੇ ਕਰਣ ਤੋਂ ਵੀ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਮਨੁੱਖ ਮਰ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਬਨੇ, ਬੀਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਜ ਉਘੇ, ਇਹ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਮ, ਮਰਨ ਅਤੇ ਪਨਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਖੁਦ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਰਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਤੱਪ ਜੱਪ ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਬੇਅਰਥ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਨਮ ਮਨਣ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਕਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਪੁਨਰਜਨਮ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮੰਨਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਸੁਭਾਅ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਰਮ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਧਰਮ ਸਵਾਮੀ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਦੁਰ ਹੋ ਗਿਆ ਉਹ ਵੀ 500 ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਧੂ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਮੰਡਿਕ ਪੁਤਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਸੁਧਰਮਾ ਸਵਾਮੀ ਦੇ ਸਾਧੂ ਬਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਡਿਕ ਪੁਤਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਆਖਿਆ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੰਧ ਅਤੇ ਮੋਕਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਵੇਦ ਪਾਠ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਜੇ ਜੀਵ ਦਾ ਕਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਮੇਲ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਬੰਧ ਹੈ ਤਾਂ ਬੰਦ ਸਾਦਿ (ਸ਼ੁਰੁ ਵਾਲਾ) ਹੈ ਜਾਂ ਅਨਾਦਿ (ਸ਼ੁਰੁ ਰਹਿਤ)। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਦਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਵ ਤੇ ਫਿਰ ਕਰਮ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹਾਂ ਪਹਿਲਾ ਕਰਮ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਇੱਕਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ

- 1 ਕਰਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਜੀਵ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਹੇਤੂ ਵੀ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੇ ਉਤਪਤਿ ਨਿਰਹੇਤੂ ਮਨ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੀ ਸਿਰਹੇਤੂ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ।
- 2 ਜੀਵ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਰਮ ਉਤਪਤਿ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਰਮ ਦਾ ਕਰਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਰਤਾ ਨਾਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਰਮ ਕਿਵੇਂ

ਉਤਪਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਰਮ ਨੂੰ ਜੀਵ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

- 3 ਜੀਵ ਤੇ ਕਰਮ ਜੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਇੱਕਠੀ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਬ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਾਂ ਦੇ ਸੀਘਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੁਸਰੇ ਨੂੰ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਆਖ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਰਮ ਵਿਚ ਕਰਤਾ ਤੇ ਕਰਮ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ।

ਜੀਵ ਤੇ ਕਰਮ ਦਾ ਅਨਾਦਿ ਸੰਬਧ ਵੀ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਣ ਕਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਵਸਤੂ ਅਨਾਦਿ ਹੈ ਉਹ ਅਨੰਤ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜੀਵ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਸੰਬਧ। ਜੀਵ ਤੇ ਕਰਮ ਦਾ ਸੰਬਧ ਅਨਾਦਿ ਅਨੰਤ ਮਨ ਲੈਣ ਨਾਲ ਜੀਵ ਕਦੇ ਵੀ ਮੋਕਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਕਰਮ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਅਨਾਦਿ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਤੇ ਕਾਰਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬੀਜ ਤੇ ਅਕੁੰਰ ਅਤੇ ਅਕੁੰਰ ਤੋਂ ਬੀਜ ਅਨਾਦਿ ਕਾਲ ਤੇ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਨਾਦਿ ਕਾਲ ਦਾ ਸੰਬਧ ਹੈ ਜੀਵ ਕਰਮ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਸ਼ਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਕਰਮਾ ਨੂੰ ਉਤਪਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਮ ਦਾ ਵੀ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਤੇ ਕਰਮ ਦਾ ਬੰਧ ਅਨਾਦਿ ਹੈ ਜੇ ਅਨਾਦਿ ਹੈ ਉਹ ਅਨੰਤ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਥਨ ਵੀ ਯੁਕਤੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ। ਬੀਜ ਅਤੇ ਅੰਕੁਰ ਦੀ ਉਤਪਤਿ ਦੇ ਅਨਾਦਿ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ੁਰੁ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨਾਦਿ ਕਰਮਾ ਉਤਪਤਿ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋਨੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਮੇਲ ਅਨਾਦਿ ਕਾਲ ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਉਪਾਓ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਯੋਗ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਤੇ ਕਰਮ ਦਾ ਅਨਾਦਿ ਸੰਯੋਗ ਸਮਿਅਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਸਮਿਅਕ ਗਿਆਨ, ਸਮਿਅਕ ਚਰਿਤਰ ਦੇ ਪਾਲਨ ਨਾਲ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਪਾਓ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਨਾਵਟੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅਨਿਤ (ਨਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ) ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਘੜੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਟੁਟਨ ਯੋਗ ਹੋਣ ਤੇ ਹੀ ਨਿਤ ਹੈ। ਜੇ ਟੁਟਨ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਅਨਿੱਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਟੁਟਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੋਕਸ਼ ਨਿੱਤ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਸ਼ਵਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਸਿਧ ਬੁੱਧ ਆਤਮਾਵਾਂ ਦਾ ਸਵਰੂਪ ਸਮਝਾਕੇ, 350 ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮੰਡੀਕ ਪੁਤਰ ਸਾਧੂ ਬਨਾਇਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਰਿਆ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਮੰਡਿਕ ਪੁਤਰ ਦੇ ਸਾਧੂ ਬਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੋਰਿਆ ਪੁਤਰ ਆਪਣੇ ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਕੋਲ ਪੁਜੇ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਮੋਰਿਆ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦੇਵਤਿਆ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਨਾਰਕੀ ਜੀਵ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਕਾਰਣ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ, ਤਾਂ ਦੇਵਤੇ ਤਾਂ ਅਜਾਦ ਹਨ ਉਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਸੀਂ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਤਾਰੇ ਆਦਿ ਜੋਤਸ਼ੀ ਦੇਵਤਿਆ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਖਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਵਾਮੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵ ਮਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਰਤਾ ਤਾਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਵਤੇ ਸਵਰਗ ਤੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹੇ ਮਸਤ ਹਨ ਕੀ ਉਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਤੀਰਥੰਕਰਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਜਨਮ ਦੀਖਿਆ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਤੇ ਮੋਕਸ਼ ਸਮੇਂ ਦੇਵ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾ ਵੈਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇਵਾ ਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਪਾਪੀਆ ਲਈ ਨਰਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਦੇਵ ਯੋਨੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਪਣਾ ਸ਼ੁਕ ਮਿੱਟ ਜਾਣ ਤੇ ਮੋਰਿਆ ਪੁੱਤਰ 350 ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਨੀ ਬਣ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਕਪਿਤ ਜੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਮੋਰਿਆ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਮੁਨੀ ਬਨਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅੰਕਪਿਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਕੋਲ ਆਏ। ਅੰਕਪਿਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਜੇ ਅੰਕਪਿਤ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾਰਕੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਪਰ ਤੇਰਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਭਿਆਨਕ ਪਾਪ ਚੇ ਫਲ ਭੋਗਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਥੋੜੇ ਭਾਗਾਂ ਕਰਮ ਫਲ ਦੇ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਹਨ ਭਿਆਨਕ ਪਾਪ ਕਰਮ ਦੇ ਫਲ ਭੋਗਨ ਵਾਲੇ ਨਾਰਕੀ ਹਨ ਤੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਭਿਆਨਕ ਦੁਖ ਭੋਗਨ ਵਾਲਿਆ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਿ ਹਰਜ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮਾਨਤਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਤਮ ਸੁਖ ਦੇਵਤੇ ਭੋਗਦੇ ਹਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਿਆਨਕ ਨਾਰਕੀ ਦੁਖ ਜੀਵ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜੇਹਾ ਇਕ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਇੱਕਲਾ ਦੁਖ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਭਿਆਨਕ ਪਾਪ ਭੋਗਨ ਵਾਲੇ ਨਾਰਕੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੰਕਪਿਤ ਵੀ 350 ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਧੂ ਬਨ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਅਚਲ ਭਗਤਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਅੰਕਪਿਤ ਦੇ ਮੁਨੀ ਬਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਚਲ ਭਗਤਾ ਆਪਣੇ ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਕੋਲ ਆਈਆਂ। ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੰਬਧੀ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਵਾਰੇ ਤੇਰੀ 5 ਮਾਨਵਤਾਵਾਂ ਹਨ।

- 1 ਕੇਵਲ ਪੁੰਨ ਹੈ ਪਾਪ ਨਹੀਂ।
- 2 ਕੇਵਲ ਪਾਪ ਹੈ ਪੁੰਨ ਨਹੀਂ।
- 3 ਪੁੰਨ ਤੇ ਪਾਪ ਇਕ ਆਮ ਵਸਤੂ ਹੈ ਆਪਸ ਵਿਚ ਔਲਗ ਨਹੀਂ।
- 4 ਪੁੰਨ ਤੇ ਪਾਪ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਹਨ।
- 5 ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਚੋਥਾ ਸਿਧਾਂਤ ਠੀਕ ਹੈ। ਪੁੰਨ ਤੇ ਪਾਪ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ। ਇਕ ਇਕ ਪਾਪ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ਦੁਖ ਸੁਖ ਕਰਮ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦੋਹੇ ਇੱਕਠੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਦੇ ਪੁੰਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਪਾਪ ਘੱਟ। ਜੇ ਆਪ ਸੁਭ ਰਸ ਵਰਨ, ਗੰਧ ਰਸ ਸਪਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਿਸਦਾ ਫਲ ਸੁਭ ਹੈ ਉਹ ਪੁੰਨ ਹੈ ਉਸਦਾ ਉਲਟ ਪਾਪ ਹੈ। ਦੋਹੇ ਪੁਦਗਲ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਦਗਲ ਸੁਮੇਰੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਖੁਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖਮ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਚਲ ਭਗਤਾ ਵੀ 350 ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਨੀ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮੇਤਾਰਿਆ ਜੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਅਚਲ ਭਗਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਤਾਰਿਆ ਮੁਨੀ ਆਪਣੇ 300 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਆਏ। ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਮੇਤਾਰਿਆ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਪਰਲੋਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਤੇਰਾ ਮਨਣਾ ਹੈ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੂਤ ਤੇ ਚੇਤਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਪਰਲੋਕ ਦੀ

ਹੋਂਦ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਪੰਜ ਮਹਾਭੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ ਨਾਲ ਚੇਤਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਇਕ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਆਤਮਾ ਮਨਣ ਨਾਲ ਪਰਲੋਕ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭੂਤ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤੇ ਆਤਮਾ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੋਂਦ ਪਖੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੋਕ ਤੋਂ ਅੱਲਗ ਦੇਵ ਆਦਿ ਪਰਲੋਕ ਵਾਰੇ ਮੈਂ ਮੋਰਿਆ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਅੰਕਪਿਤ ਨੂੰ ਦਸ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਆਤਮਾ ਮੋਤ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹੈ ਸੋ ਪਰਲੋਕ ਵੀ ਹੈ ਤਦ ਹੀ ਪੁਨਰਜਨਮ ਵੀ ਹੈ। ਮੋਤਾਰਿਆ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਹੋਣ ਤੇ 300 ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਧੂ ਜੀਵਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ ਜੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਰਚਾ

ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਮੁਨੀ ਬਣਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ ਨਾਂ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਇਆ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਹੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਿਰਵਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੱਝ ਵਿਦਵਾਨ ਅਜਿਹਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ਦੀਪ ਨਿਰਵਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੀ ਨਿਰਵਾਨ ਜਾਂ ਮਕਸ ਹੈ। ਪਰ ਕੁੱਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਦੇ ਰਾਗ ਦਵੇਸ਼ ਆਦਿ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਜੋ ਇਕ ਖਾਸ ਤੱਕ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮੋਕਸ਼ ਹੈ। ਜੀਵ ਤੇ ਕਰਮ ਦਾ ਸੰਬਧ ਅਨਾਦਿ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜਦ ਜੀਵ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਫਿਰ ਨਿਰਵਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਸੋਨਾ-ਪੱਥਰ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਅਨਾਦਿ ਹੈ ਪਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੋਨਾ ਤੇ ਪੱਥਰ ਅੱਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਿਯਕ ਗਿਆਨ ਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵ ਤੇ ਕਰਮ ਦੇ ਅਨਾਦਿ ਸੰਯੁਕਤ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਕਰਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਜੀਵ ਨਿਰਮਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋਕਸ਼ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੋਸ਼ ਯੁਕਤ ਹਨ। ਦੀਵੇ ਦੀ ਅੱਗ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦ ਉਹ ਅੱਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਸੁਕਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿ ਦੀਵੇ ਦੇ ਬੁਝਨ ਨਾਲ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਉਤਰ ਸਾਫ ਹੈ ਪਰ ਦੀਵੇ ਦੇ ਬੁਝਣ ਤੇ ਬਾਦ ਹਨੇਰਾ ਪ੍ਰਤਖ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਥਨ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਬਦਲਾ ਕਾਰਣ ਅਕਾਸ਼ ਸਾਫ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਪ ਬੁਝਣ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਖਮ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਣ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸੋ

ਇਹ ਆਖਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਵਾਨ ਸਮੇਂ ਜੀਵ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

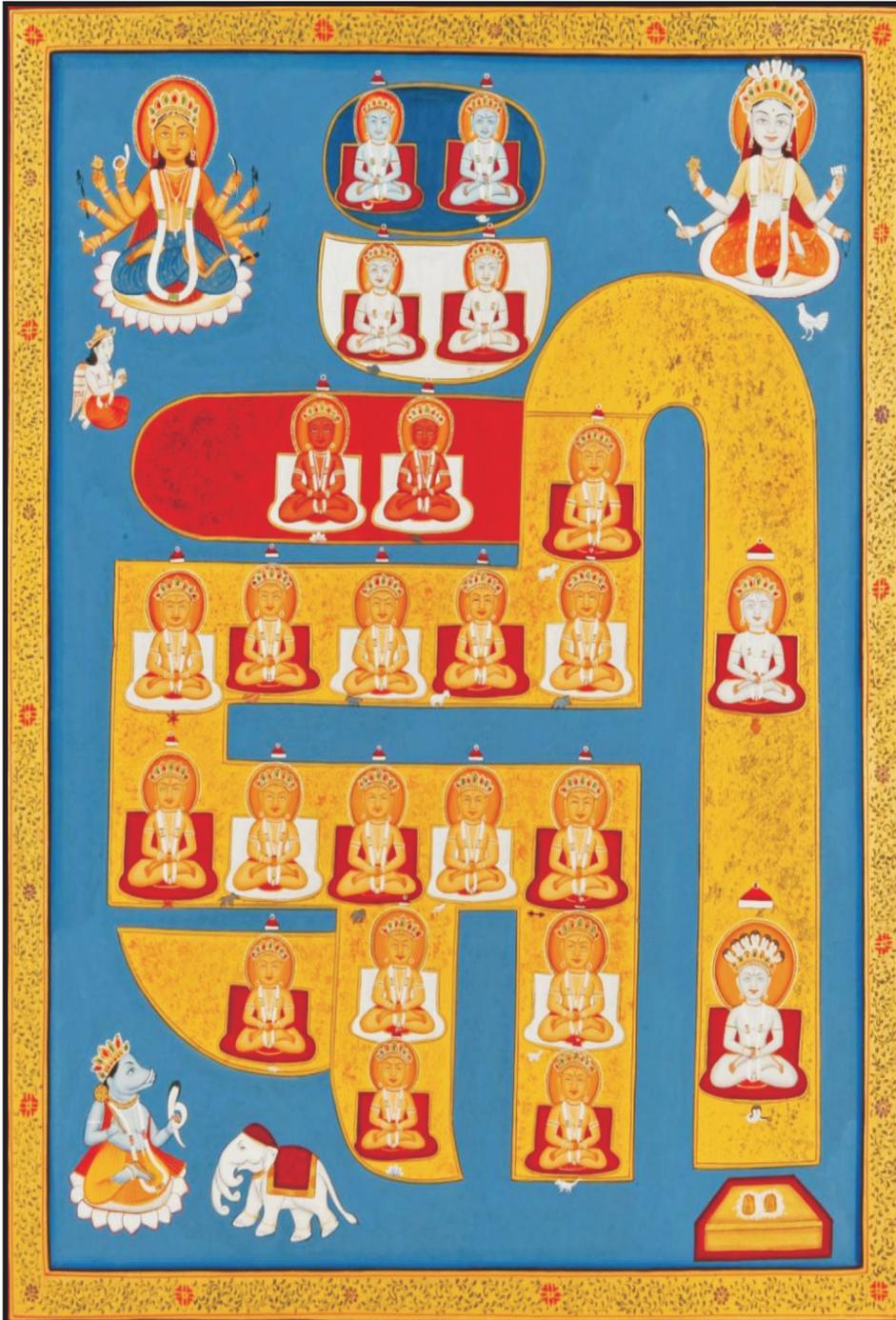
ਜਦ ਦੀਪਕ ਨਿਰਵਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਨਵੇਂ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਜਦ ਨਿਰਵਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਸਵਤ ਸੁਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ ਦੇ ਦੁਖ ਦੇ ਖਾਪਮੇ ਦੀ ਖਾਸ ਹਾਲਤ ਦਾ ਨਾਂ ਨਿਰਵਾਨ, ਮੋਕਸ਼ ਜਾਂ ਮੁਕਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਮੁਕਤ ਹੋ ਚੁਕਤ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੁਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਤ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਗਿਆਨ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕਦੇ ਅਮੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਤਮਾ ਕਦੇ ਗਿਆਨ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਹੈ ਪਰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ।

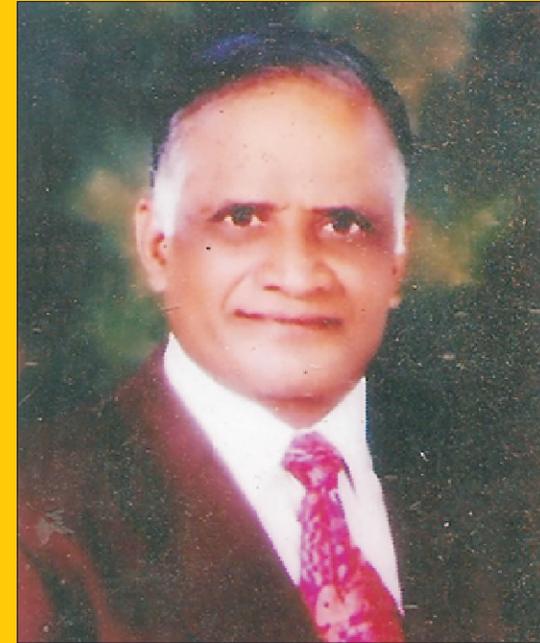
ਆਤਮਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵਾਨ ਹੋਣਾ ਅਸੀ ਸਿੱਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਮਨਣਾ ਨਾਲ ਸਾਡਿਆ ਮਾਨਤਾਂਵਾ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਧ ਜੀਵ ਜਾ ਈਸ਼ਵਰ ਆਦਿ ਕਰਮਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਰਮ ਰਹਿਤ ਹਨ।

ਉਥੇ ਸ਼ਰੀਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ ਮਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਆਤਮਾ ਜਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਪਾਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਘੁਮਾਰ ਡੰਡੇ ਆਦਿ ਉਪਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਕਰਮ ਆਦਿ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੇਸ਼ਟਾ, ਰਹਿਤ, ਅਮੂਰਤ ਆਦਿ ਕਾਰਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਕਰਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਣ ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀ ਆਪਣੇ ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸਮਰਪਣ

ਧਰਮ ਭਰਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਜੈਨ ਨੂੰ
ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਸਮਰਪਣ
ਮਿਤੀ 10-11-2014